

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

St. 15.

V Trstu 17. julija 1897.

Letnik I.

○ Kresi.

○ Kresi, o Kresi,
O ljubem času,
Ko vonja senožet,
Ko muren se glasi,

○ hladnem večeri
Po vročem dnevi
Zvenijo na vasi
Mladičice spevi.

Prav daleč od ljudstva,
Od ceste, od praha
Na mehki blazini
Iz gostega maha

Počivam. — Nad mano
Bršljan se popenja — —
Kaj dobrega neki
Imam od življenja!

Na svetu bi včasih
Izginil najraje
Na tleh premišljujem,
Razburjen? Ne, kaj še!

Srce mi bije
Pravilno v telesi —
O dolce far niente
O Kresi, o Kresi!

Ant. Medved.

Prva sreča

III.

Slike po naravi — Ruski spisala M. Krestovska po izvorniku po slov. A d o l f P a h a r.

In Zina je ugibala: kdo so oni ljudje, odkod so in kaj delajo tam? In kaj delajo zdaj doma, v Petro-

gradu . . . Gotovo sedé v obedni sobi in govore o njej, Zini . . . Davno se ji že zdi, kar je bila tudi pri njih, videla njih lica, govorila z njimi . . . In glej, zdaj je že daleč, daleč od njih, in Bog ve, kdaj vidi zopet vse.

Spomnila se je lica svoje staréje sestre, katerá jo je vzgojila v svoji obitelji, po smrti starišev, in ta obraz se ji ni zdel tak, kakor je bil navadno, spokojen in ravnodušen, ampak takov, kakoršen je bil o onem žadnjem trenotji, ko jo je ona tako goreče objela pred tretjim zvonjenjem in zajokala . . .

Vidé to milo, razburjeno, plakajoče lice, je Zina, ne oziraje se na vso radost tega dne, mahoma glasno zaplakala. čuteca neko bolest bolest na srci, hotela je skoraj ostati . . . No nekdo jo je dvignil in ni zapazila, da je štala že na ozki stopnici vagona in vlak je odhajal. . . In vse, kar je bilo potem, vsi, ki so jo doslej v življenju obkrožali, jeli so se odmikati, dokler niso izginuli povsem, in pri njej je ostal edini Aljoša. . . In njej je prihajalo radostno in strašno: radostno zaradi tega, ker je ostala zdaj na vselej, za vse življenje pri svojem nenaglednem Aljoši, in strašno zaradi tega, ker so vsi drugi sorodniki nakrat nekamo izginili od nje . . . in morebiti, tudi za vselej. . . !

No Aljoša je nekako razumel njene misli. Objel jo je krepko, krepko pritisnil k sebi, kakor bi ji hotel molče, z edino silo svoje ljubezni povedati, naj se nikogar ne boji, o ničem ne vznemirja, da je on zdaj njen varuh, njen prijatelj, njen mož in da ji sam nadomesti vse, katere je radi njega ostavila. In njen strah je izginil, tudi otožna ni bila več, dasi se je ravnokar poslovila z vsemi, katere je ljubila doslej, s katerimi je preživela svoje kratko življenje. . . . Bilo jo je samo nekoliko sram, da ni otožna . . . no tudi to je skoro prošlo, in ostala je edino radost, katera se ji je kazala v teh dneh v vsem, kar je videla, mislila, čutila . . . A bilo je še drugo, nekoliko plašno in smešno čuvstvo od zavesti svojega novega položaja lot „žena“. Kadar se je spomnila, da je „žena“, da ima „moža“, prihajal ji je smeh in bojazen, in nekako strašno čudno. Vse se ji je

zdelo, da ni res, da je nekaka šala, katera skoro neha, in tedaj se ji bodo vsi smejali, da je verjela v to šalo. In vsako jutro, ko je odkrivala oči, se je takoj spomnila te smešne, čudne novosti v svojem položaju, in vsako jutro se je divila in vpraševala, sama sebi ne veruje: — Ali je to res istina?

Saj še ni dolgo, kar sta se bala, da jima ne dovolé ženiti se! Ko sta pred dvema letoma prvič jela govoriti o tem, so se jima vsi smejali in nikdo ni hotel verjeti, da bi njuna ljubezen mogla biti resna. — Vidva sta še otroka! — govorili so jima, kakor bi ju hoteli uveriti, da je to otroško domišljevanje, katero samo izgine, prej ko jima dovolé ženiti se.

Aljošo je tedaj strašno razžalila ta splošna nezaupnost in žaljivi smeh, s katerim so „stareji“ vsprejeli njegovo snubitev, katero je imel sam za najvažnejšo stvar svojega življenja. Pregovoril je Zino, naj nikogar ne prosi več in naj mej tem povsem molči o tej zadevi.

No čez eno leto so stareji sami nehoté jeli uvidévat, da to „otroško domišljevanje“ mladih ljudij ne gine, a narobe postaja vedno krepkeje in silneje, takó, da ko je po dveh letih Aljoša svojo snubitev ponovil sorodnikom Zine, — se mu ti niso smejali več in ne dokazovali jima, da sta še „otroka“.

In res, razen rane mladosti ženina in neveste, ni bilo nobenih pomislekov v nasprotovanje. Najneprijetnejše je bilo to, da sta mlada sklenila odpotovati na deželo, da Aljoša, ne oziraje se na vse prigovarjanje, ni hotel slišati ničesa o službi v Petrogradu, a Zina, ki je bila docela pod njegovim uplivom, soglašala je z njim.

Zina je bila kakor čist, nepopisan list, na katerega življenje še ni napisalo ničesar svojega, in na kateri je zaradi tega tem lažje pisal mož vse, kar je hotel. Ona je bila dosihdob še docela otrok, ne oziraje se na svojih 18 let, in to je nehoté vznemirjalo njene sorodnike, da so se bali odpustiti jo, ki ni poznala ne življenja, ne ljudij, tako daleč v tujo, novo obitelj. No Zina sama se ničesar ni bala, ničesar ni premišljevala; vedela je, da bode z Aljošo povsod dobro. Zato pa je Aljoša v teh dveh letih nehal biti oni plahi, golobradi fant, kakoršen je bil tedaj, ko je v prvo snubil Zino. On je nekako zrasel, okrepel, omožél in v njega mladem, nežnem licu, na katerem je že poganjala kodrova, zlatorumena bradica, kazal se je tako zamišljen, resen izraz, kateri je nehoté vzbujal zaupanje do njega. Pogosto je Jelena Nikolajevna, stareja sestra Zine in njena vzgojiteljica, govorila, da ko bi ne bil Aljoša tak, kakoršen je, bi ji bilo veliko strašnejše odpustiti tako daleč svojo mlájšo sestrico, za katero je čutila neko odgovornost.

Vse Zinine prijateljice so se tudi čudile, zakaj hočeta živeti na vasi, ko njuna imovina vendar tudi za Petrograd zadostuje.

-- Veš, ti se naveličaš! — govorile so jej, in jo že naprej obžalovale, — ni družbe, ni gledišča, ničesar! Sami kmetje in babá! Od samega dolzega časa umreš!

No Zina se je samo smejala in nehoté ponavljala Aljošine besede:

— To je neumnost! Kako pa drugi živé! Aljoša

celó trdi, da je pravo, razumno življenje edino na vasi a ne tu v mestu, kjer mislijo samo na vizite in uživanje!

Tedaj pa so jo jeli strašiti z obitelji.

— Pomisli: oče, teta, dve sestri, brat! Ali je možno z vsemi izhajati? Gotovo se vname nerazumljenje in prepir!

No Zina se tudi obitelji ni bala in je bila uverjena, da se vseh navadi. Saj so gotovo vsi tako dobri kakor Aljoša. Očeta in teto že pozná. Ta dva sta se nalašč pripeljala pred pol letom, da bi njo spoznala, in ona se ju je v nekaterih dneh tako navadila, kakor bi bila vedno njena sorodnika in bi ju že poznala od mladih nog.

Kakor bi bilo sedaj, spominja se onega dne, ko jo je Aljoša v prvo pripeljal k njim.

(Pride še.)

Obleka.

Po dr. Ivanu Dežmanu.

Dalje.

Poglejmo sedaj s čim se največje pokrivalo in v kakem razmerju je obleka (odevna stvar) s zdravjem. Odevala delamo iz volne, pavole, lanu, svile, kože, krzna, gumi in gutaperča.

Bil je prej običaj devati si na golo telo le laneno ali bombaževno srajco, kar je služilo bolj snagi nego li toplini. V novejšem času po nagovoru zdravoslovcev in po izgledu naprednejših narodov so začeli ljudje iz zdravstvenih oziróv devati na samo kožo volnena odevala in to za to, da bi volna usrkavala izparo kože ter jo varovala od prehlada in od vsakega slabega vremena, ki prihaja včasih od nagle zračne izpremembe temperature. Nekateri se še silno vpirajo temu ter drže Angleže, Nemce, Italijane in nas Primorce za mehkužne ljudi. Močnemu in utrjenemu telesu je to morda brezpotrebno, ali ljudem srednjega zdravja in takovih je večina kulturnih ljudi, ne samo, da ta navada koristi, ampak jih tudi obvaruje od mnogih bolezni. Volna spada med one tvarine, koje slabo prepuščajo telesno toploto, zato varuje, da se telesu toplota ne odvzame kakor tudi brani, da se zunanja vročina ne primakne telesu naglo. Tako varuje volna telo od vsake skrajnosti in drži površino kože vedno v jednakej srednej toploti.

Zato so ljudje v vročem podnebj, n. pr. v Afriki, vsi oviti z volno. Vsi ljudje, koji živé mnogo v sobi, vsi nervozni, reumatični, hemoroidalcí, vsi, ki so bolni na prséh, vsi bolehní in vsi potniki morali bi nositi na nagem telesu volno. Seveda, da kdor nosi volno na telesu, mora jo često menjati.

Pavola ni tako mehka kakor volna, a tudi ona bolje ohranjuje toploto nego li lan, kateri prerad izpušča toploto in s tem pospešuje izhlapevanje. Lan ali platno se napije s znojem, zmoči se naglo, hlapi in zato mrzi človeka ter se lepi k telesu.

Kakor se je smatral v XV. stoletju bogatinom, kdor je imel platneno srajco — n. pr. soproga kralja Karla VII., ki je bila najbogatejša na Francozskem, ker je imela dve platneni srajci — tako se sedaj ostavlja nošnja plátnenih srajc, ker vsakdo, ki se drži zdravoslovnih zakonov, nosi raje pavolnate srajce, kakor n. pr. vsi Angleži. Platno ima to jedino izvrstno lastnost, da se v platnu ne drže kužila takó lahko.

Svila je bolj za razkošje nego za potrebo, seveda, da svila krasi in najbolje pristoja ženskej polti.

Krzná nam je treba po zimi, ali ono je kakor podstava ali tesno odevalo prav škodljivo; ker brani hlajenje in človeška koža postaja vlažna, čutiljiva, a kakor se odgrne odevalo, prehladi se prav lahko vsled hlajenja zaostale telesne vlage.

Iz tega uzroka so škodljiva odevala iz gumija in guttaperče; vrhu tega postane gumirano odevalo prav hitro električno pa zmeša električnost kože in provzročuje često reumatične bóli.

Koža nam rabi za obutev, treba je, da je mehka in da ne pušča vlage.

Naj si bode odevalo iz katere koli tvarine, treba je vedno paziti, da nekatera mesta na telesu greje, a druga pušča hladne. Razven tega ne sme se telesa pretesno zapenjati in ustavljati krvnega toka. V obče se mora gornje telo držati hladneje, to je, manj oblačiti nego spodnje telo in noge gorko pokrivati.

Glava, katero že lasje nekaj čuvajo, naj bode vedno lahko pokrita in branimo si jo samo pred solčno vročino, pred hudo zimo in pred vetrom.

Stari Grki niso nikdar pokrivali glave razven na potu in v bolezní. Osebito treba paziti, da je deca v ranej mladosti prav malo pokrita po glavi, ker se s pokrivanjem brani tudi lasem, da hitro rastejo.

Vrat, za kateri bi bilo najbolje, da bi ga nikdar ni v detinstvu ne zavijali, ne sme biti nikdar zapet s toplimi, tesnimi in visokimi ovratniki in robci. Ostajati bi moralo vedno med ovratnikom in vratom prostora za dva prsta, da se tok krvi ni malo ne ovira. Niti v starosti ne nosite ni pretoplíh, ni pretesnih, ni previsokih ovratnikov, ampak ovratniki naj bodo vedno iz mehke popustljive tvarine, da ne grejejo preveč. Zato je po letu bolje nositi za vratom pavolnate robce nego svilene.

Na prséh bi morala biti vedno taka odevala, pod katerimi lahko globoko dihamo. V ženskih često ovira globoko dihanje tesna obleka in steznik, a v možkih tesni telovniki in neelastične poramenice. Dolnje telo osebito nad jetri, nad želodcem ne sme nikdar biti zapeto, a ohranjati se morajo ti deli vendar vedno topli, na nogah je najbolj zdravo nositi pavolnate nogavice, a kdor se lahko poti, naj nosi volnene. Za one, ki mnogo hodijo, je najbolj zdravo, ako noge zavijajo v platno, ker je mehkeje in so v njem noge hladneje, ker platno raje hlapi.

Razven rane mladosti in najpozneje starosti je najbolje nositi lahko, ne pretoplo obleko. Prelahko zopet ne sme biti, kakor se to, žal, opaža v naših obrtnikih in

kmetih, v katerih je prelahko odevalo tem škodljiveje, ker se onine hranijo z jelom, ki bi bilo dovolj hranilno in zdravo.

O menjanju odeval v raznih letnih časih treba postopati vedno oprezno. Osebito je treba paziti, da ne menjamo prenašlo tople odeje, s hladno, n. pr. v pomladi, ker se s tem človek prehladi najraje. Oblacilo in perilo novorojenca mora biti dovolj toplo, da ga more greti, a razven tega mehko, popustljivo in čisto.

Koliko dece umira samo zato, ker se ne pazi dovolj na njih odevalo in toploto! Kasneje, v 5. letu treba navaditi otroke na lahko oblačilo, samo noge morajo biti vedno tople; mokra odevala treba je bitro sneti z otrok ter je zamenjati se suhimi. Stari ljudje naj se drže toplih oblačil, ker cim lažje jim pada lastna toplota, tem lažje se morejo pokvariti.

Marica.

(Pride še.)

Sreča v nesreči.

Slika iz življenja. Spisal M. C.

(Dalje.)

Caffee-Klatsch! (v sramoto svojo povemo, da ne poznamo primernega slovenskega izraza*) — Kdo je ne pozna staro — slavne te institucije? Kar je mozu društvo, klub, kavarna, gostilna, in kar je več teh prekoristnih naprav, to je ženski, prištevajoči se k inteligenci, Caffee-Klatsch.

Pa motil bi se, kdor bi mislil, da le navdušenje za priljubljeno pijaco zvabi toliko in toliko zensk skupaj.

Ne, ne, kava je prav za prav postranska stvar, sredstvo v dosego namena. Namen je ves drug in zato bi mi ta Caffee-Klatsch imenovali „zavod za obiranje ljudi“. Kar se tam godi okoli branjevke, to in isto se godi tudi tukaj, le s tem razlokom, da so tu zbrane ženske iz tako imenovanih „boljsih hiš“. Vsaka pride kar oprtana z raznimi — resničnimi in izmišljenimi — novicami, katere novice se tukaj na drobno preresetavajo in predno se razide častitljiva ta družba, naraste kaka malenkostna dogodba enako lavini do gorostasne, škandalozne afere. In da se vest o ti aferi raznese bliskoma na vse štiri vetrove sveta, za to so nam porok slavne družabnice teh shodov. Cast marsikateré, spoštovanja vredne osebe se tu do dobrega ogloda. In mislite, da jedna drugi prizanašajo? Kaj še! Danes je na pr. pri gospej X tak shod. Slabosti vseh tržanov, katerih družine niso tu zastopane, morajo defilovati pred to družbo. Vse družine so polne madežev, samo družina gospe X sveti se v nekaljenem blesku. Če pa je jutri kje drugej tak shod, pri katerem pa slučajno gospe X ni, no potem pa to poslednjó prav tako obdelajo, kakor so včeraj z njo druge rodbine.

Najljubša žrtev so pa mlade deklice odličnih družin, ako se odlikujejo po svoji skromnosti in ako jim to opravljanje ljudi ne ugaja. Kakor pajk na muho, tako

* Najbrže ni bila slovenska navada klepetati ob kavi (op. ur.)

prežijo na tacega dekleta, če ne bi se dalo, če že družega ne, vsaj malo sumničiti.

Mej temi proskribiranimi bila je tudi Ogorelčeva Ljudmila, a do sedaj ji to slavno sodišče ni moglo nič kaj do živega. K večemu so se čule opazke: „Kako glavo po konci nosi“, kaj pa misli da je, ta neumna goska, če je bogata naj bo, lepa pa ni prav čisto nič, pa pustaja, kakor drva itd. itd., a to so malenkosti, ki ne bole.

Zdaj pa je bil haló, ko so čule novico, katero je pekovka zvedela od branjevke in takoj prenesla v one ženske kroge, o katerih je tu govorjenje. (Pekovka je namreč bila nekaka posredovalka mej „dolenjo zbornico“ pri branjevki in „gorenjo zbornico“ okolu kavej.)

To vam je bilo žuborenje in kihanje, kakor že dolgo ne.

„Ali ste že čule“ oglašila se prva in pove še jedenkrat vso dogodbo in jo garnira z raznimi pikantnostmi, ki so pa bile seveda le plod njene domišljije.

„Kdo bi bil mislil kaj tacega o tem — dekletu — pridene druga.

„Tihe vode naj globlje derejo, pravi že star pregovor“ reče tretja.

„Vsa njena resnoba, ni družega nego hinavščina; prebrisana koketa je, da malo taci“ opomni četrta.

„O jaz sem že davno vedela, da hodi po takih potih, ki so prepovedana modrim dekletom in bati se je, da ne bo navalila velike sramote na Ogorelčevo hišo“ — reče zopet prva. Debelo to laž izgovorila je tako prepričevalno, da jo je slednjič sama verjela.

„Ni mogoče“ — oglašila se ves kor s hlinjenim strmenjem. Korpulentna mati štirih hčera sklene roke na svojih prsih, zavije, kakor pravi hinavci, svoji očesi proti nebu in vzdihne: „Da, da, mladina je dandanes pokvarjena, mi nismo bili taki. Zdaj vidim, kako dobro sem pogodila, da sem hčeram svojim odsvetovala, občevati s tem dekletom“ — v resnici so pa ona in njene hčere že vse mogoče storile, da bi se bile približale zdaj toliko obrekovanemu dekletu.

„In glejte tistega mladega učitelja, človek bi mislil, da ne zna šteti do pet!“

„Tak potuhnjenec je kakor ona.“

„Da bi le imel količkaj značaja, ne bi se mogel tako spozabiti.

„Pojdite no, jaz ne najdem na njem prav čisto nič mikavnega; jaz bi ga ne hotela za ves svet ne“ — lagala se je priletna devica, ki si je že zelo prizadevala, da bi bila Ivanovo pozornost obrnila na se, ali ta tepec ni hotel in ni hotel razumeti njenih migljajev.

Tako se je sukala in razvijala govor dalje in dalje ter zašel tako daleč, da mu mi ne moremo slediti. Ubogi deklici, katere duša je bila čista kakor zlato, natvezle so se reči, o katerih ni imela ona niti pojma.

Denašnje zborovanje bilo je izredno dolgo in prišlo se je do sklepa, da je nezaslišano, da se gode za hrbtom nič slutečega očeta take stvari in da je sveta dolžnost, naj se ga primernim potem posvari in tako obvaruje morebiti velike sramote.

Tako so se jeli zbirati gromonosni oblaki nad Ljudmilo in Ivanom.

VII.

Gospod Ogorelec je hodil z brzimi koraki gori in doli po sobi in stopal, tako trdo, da je pod kar pokal pod njegovimi stopali. Hudo je mahal z rokoma in oči so se mu kar vrtele same jeze. Dekla Mica, ki je ravnokar brisala prah po sobi, se je plašno in od strani ozirala po gospodarju in ni si upala niti zakašljati. Pred Ogorelcem so imeli posli vsikdar velik strah, kadar pa je bila njegova huda ura, takrat je bilo najbolje, da je človek ostal v primerni daljavi. To je Mica dobro vedela in zato se je tudi izmuzala tako tiho iz sobe, da je on niti ni zapazil. Zunaj v kuhinji pa je rekla svoji koleginci: „Kaj neki imajo gospod danes, taki so, da jih še nisem videla taci, kar strah jih je pogledati“. Komaj je to izgovorila, zaslišal se je gospodarjev glas: „Mica!“ — „Sveti križ božji, ne da bi z mano kaj imeli“ — je vskliknila in šla s trepajočim srcem vprašati gospodarja, kaj da veli.

„Pojdi poklicat Ljudmilo, takoj naj pride k meni!“

„Aha, toraj nad gospodičino, se bo vsipala toča“ — mrmrala je sama s sabo odhajajoča Mica. Ko bi bila slutila, da je ona s svojem neprevidnim jezikom prouzročila ta burni prizor med očetom in hčerjo, gotovo bi jo bila malo vest pekla.

Častitim čitateljicam menda ni treba praviti, zakaj da je bil Ogorelec tako razsrjen. Klepetulje tržke so vestno zvršile svoj sklep — oče Ogorelec je vedel vse.

Že samo to, da se je ubogi ljudski učitelj drznil obrniti svoje oči do njegove hčere, bi ga bil razjaril.

Ker se mu je pa vsa stvar pravila z opazkami, ki so navidezno kazale sočutje, v resnici pa bile zlobne in izrečene le s tem namenom, da bi ga kolikor možno razdražile proti hčeri — bil je ves iz sebe.

Ljudmila je vstopila.

„Kaj velite oče? — vprašala je smehljajočim obrazom in ne sluteča nič hudega. Še le zdaj, ko se je obrnil proti nji, zapazila je njegovo razjarjenost. Kar okamnela je, videč divje poteze na njegovem obrazu. „Kaj da velim? no to boš takoj slišala!“ rekel je zamolklim glasom in videlo se mu je, kako težko premaguje svojo jezo.

„Za božjo voljo, oče, kaj imate?“ — rekla je v vedno večjem strahu.

„Kaj da imam? Nu, jaz imam hčer, katera ni vredna, da nosi moje ime. Vedel sem sicer, da so otroci nehvaležni, a da more otrok z nogama teptati, kar je očetu najsvetejše: čast njegove hiše, tega bi ne bil mislil.“

„Oče, prosim Vas, izrazite se jasneje; tu mora biti kako nesporazumljenje, rekla je z milo prosečim glasom.

„Hinavka! Vrabcji po strehah že čivkajo mojo sramoto.“

Revica v svoji nedolžnosti niti sedaj ni slutila, česa da jo dolže. (Pride še).

Na gôre!

Zopet ste ozelenele,
Ljubljene gore,
Zopet venča cvet planinski
Sive, jasne vam glave.

Rog pastirjev se razlega
S skalnatih pečin,

Na višave zračne vrnil
Zopet se gôra je sin.

Mene tudi vleče, sili
Gori na vrhe,

Kjer krépi se in oživlja
Telo, duša in srce.

Gorsko palico vesela
V rôke primem spet,

Krenem gori na planine,
V lepí, cvetni, gorski svet.

In ko z vrh gora slovenske

Divne zrem zemlje,

Kličem vam, mi rodne sestre:

Z manoj, z manoj na gore!

Kristina.

Gospa Milka.

Spisal Fr. V. Javor.

Prav odvečerjali so. Služkinja je odnašala krožnike, skledice in drugo jedilno orodje, domači hčerki pa sta razdeljevali male krožnike za „desert“ z ličnim, svitlim nožičkom ter ponujali sadje in pecivo, ki je bilo umetno naloženo na dveh krasnih srebrnih nastavkih.

Danes je bila pri Kolarjevih večja družba, nego sicer. Pripeljala sta se iz bližnjega mesta na obisk k stricu in teti gospa Milka — tako so jo vedno imenovali — in njen brat Ivan, huzarski poročnik. Gospa Kolarjeva je povabila k večerji tudi mladega profesorja Hrasta, ki se je mudil na počitnicah v svojem rodnem kraju. Kolarja pa ni bilo doma; imel je opravke pri vinogradih, kar je cela družba iz srca obžalovala; saj je znal prav on svoje goste kar najbolje zabavati; k čemur ga je usposobljala njegova izobrazba, agilnost, njegovo fino, uprav salonsko vedenje in duhovito dovtipkovanje.

Ko so posedeli pri mizi še nekaj časa, v katerem je pripovedoval poročnik Ivan razne dogodbe iz minolih manévrov, vstala je gospa Kolarka, pravi uzor skrbne gospodinje, da izvrši še nekaj potrebnih opravkov in razdeli poslom delo za drugi dan. Gospa Milka pa je prosila domači hčerki Vero in Stanko, da zaigrata kaj na glasoviru.

In kmalu se je pričela godba. Vera je vzela prvi brač ter zabrenkala nekaj komadov iz Farkaševe zbirke, Stanka pa jo je spremljala na glasoviru. Ivan, prijazen, ljubeznjiv in lep fant je prisedel k njima, izvlekel „oka-

rino“, katero je nosil vedno seboj, in se skušal prigrisati Veri in Stanki. Vmes ju je dražil in zbadal, tako, da se je razvila precej živahna zabavica.

Gospa Milka in profesor Hrast sta nekaj časa, pri mizi sedè, poslušala sviranje, pohvalila včasih mlade „nadebudne umetnike“ ter se živo razgovarjala.

„Sediva na divan, da ne bova tako osamljena pri mizi!“ — je dejala nakrat mlada gospa, vstala ter sela na lep dekorativni, z zelenim, pretisnjenim „plišem“ preoblečen divan, na kojega visokem naslonjalu so stali tisti obilgatni staronemški vrči z napisi in dve krasni, rožnati vazi iz snežnobelega mramorja.

Hrast je prisedel, vprašaje: „Vas je-li bilo strah z menoj pri mizi, milostljiva?“

„Nikakor! Bog obvari“, — odgovorila je Milka, upiraje svoje lepe, temne oči v Hrasta. — „Toda komodnejše se sedi tukaj in prijetnejše je brbljati na mehkem sedežu“ — in koketno se je zazibala na elastičnih peresih divanovih.

„Kako dolgo se nisva videla, gospod profesor?“

„Če se ne motim, deset let!“

„Oh, kako dolgo! Kaj se je vse zgodilo v tem času in kaj sem zlasti jaz preživela! Saj vam je menda znano vse, gospod profesor?“ je dejala, malo zarudela, potem pa zopet pobledele, povabila oči in omolknila.

„Da, milostljiva, zvedel sem nekoliko, kar mi je letos povedala gospa Kolarka! Pa le površno, samo nekoliko... Milostljiva, iz srca vas pomilujem...!“ — Teško je izgovoril te besede. Nekaj ga je stiskalo v grlu in mu oviralo govorico. Predmet, na katerega je zasukala Milka pogovor, mu je bil silno neprijeten, kočljiv. — Vedel ni prav, kaj naj odgovori, da bi ne vzbujal Milki žalostnih spominov.

Gospa Milka je bila ljubezniva, prikupna dama. Krasotica — z umetniško-kritičnega stališča — ni bila, toda imela je na sebi nekaj mičnega, nežnega, ljubkega, kar je vleklo s silo vse moške k njej. Bila je od nekdanj slabotna, vitka, brez ostrih oblik in nežnega oprsja. Njeno blede, belo lice, njena fina skoro prozorna polt, njene majhne, ozke ročice, njeni bujni kostanjevo-rujavilasje, katere je nosila preko temena sicer gladko počesane, vender nalik blazinici narahljane, njene temne iskre oči, s katerimi je znala tako ljubeznjivo in tako žarko pogledati, njena salonsko-elegantna, elastična hoja in njena mirnost v družbi — vse to ji je dajalo nekaj odličnega, skoro bi rekel aristokratskega, seveda brez vsake oholosti, ošabnosti in ledenosti.

Milka je prihajala kot dekle skoro vsako leto o počitnicah s svojim bratom Ivanom h Kolarjevimi, da obiščeta teto, strica in sestričini. Pri taki priliki se je nekega poletja kot štirinajstletna punica seznanila tudi s sedmošolcem — sedanjim profesorjem Hrastom, s katerim sta tedaj mnogo občevala. Bila sta dobra prijatelja.

Pred petimi leti se je Milka omožila z advokatom dr. Halerjem, katerega pa ni ljubila. Udala se je želji starišev, ki so smatrali zvezo za — „dobro partijo“, ne menè se za to, ali je med zaročencema kaj srčnega nagnenja ali ne.

In zakon ni bil srečen! Dasi je bila Milka mirna in potrpežljiva, vendar se nikakor ni dalo prikriti gorostasno, očitno nasprotstvo med moževim in ženinim značajem. Ona — fina, rahločuna, izobrazena, on pa — brez vsake olike, pravcati zarobljeni gorjanec z doktorskim diplomom! Umevno je torej, da se nista mogla privaditi drug drugemu; sporazumljenje je bilo nemožno in nasprotstvo je postajalo od dne do dne ostrejše, tako, da sta se naposled povsem odtujila drug drugemu in posledica je bila, da sta se dala sodnim potom ločiti.

Ta korak je bil tem laglji, ker kljub triletnemu skupnemu življenju nista imela nič otrok. Milka je bila preslaba; in prav to ji je delalo bivanje od strani robatega, surovega moža še neznosnejše. Šla e torej zopet k svojim starišem in živela kakor mlada ločena gospa isto življenje kakor deklet pred poroko! Le bolj tiha in otožna je postala.

„Da, da, to so bile prijetne urice, katerih se tako rada in z veseljem spominjam! Ob takih spominih pozabljam vse poznejše neprijetnosti. Zdi se mi, da znova oživim, ako se spominjam naše vesele družbe!“

„Saj ste pa tudi imela obilo častilcev, ki so vam služili kakor vitezi iz dobe „Minnesängerjev“ in „trubadurjev“.“

„Res! Le škoda, da sem bila tedaj še tako nerodna in nisem razumela vsega! Pa kaj hočete od štirinajstletnega „pozreta“! Bila sem še povsem otročja. Le malo se še spominjam tistih svojih častilcev. Kje je vaš gospod brat? — jurist je bil tedaj.“

„Sodni pristav je na Koroškem. On vas je silno obožaval.“

„Čutila sem sama in spoznala, da me je rad videl. Tudi medicinec Zvonimir se je rad smukal okoli mene. Toda tega sem najmanje marala; bil je preroban in surov! Kar videti ga nisem mogla, menda zato, ker je bil grozno usiljiv.“

„Sedaj je zdravnik v bližnjem trgu. Žene ne more dobiti radi svojih originalnostij. Obdolžuje pa druge, češ, da odgovarjajo njegovim ljubicam iz same — zavisti!“

„Ha, ha! Bedak! Če se ni nič obrusil in opilil, bi morala pač biti slepa, katera se mu uda!“

„Kje pa je sedaj „boječji Matijčec“? Prav rad me je imel, postal je ves vznemirjen ter zarudel preko ušes, kadar sem se mu približala.“

„Pokopal je svojo ljubezen v — bogoslovnici in kaplanuje sedaj nekje v Slovenskih goricah.“

„Res, ljubezniv fant je bil. Sedaj sva pa menda pri kraju z mojimi — trubadurji in vitezi?“

„Ste-li mene povsem pozabila?“

„Vas?! — Pozabila nisem! Kako bi vas vendar pozabila, saj sem uprav z vami skoro največ občevala, kedar sem se hotela otresti svojih nadležnih trabantov, in sem vas sicer prav dobro marala. Toda med častilce vas vendar ne morem uvrstiti, ker mi niste pokazali nikdar, da bi vam bila ugajala. Vsi so se mi laskali, prilizovali in lazili za menoj, samo vi — samo vi ste ostali resni! . . . Oh, dobro se še spominjam, imela sem

vas za groznega „ginekofoba“, o čemur se menda nisem motila —“

„Iz česa sklepate to?“

„Nu, ker ste še vedno samec!“

„To ni nikak dokaz in tako naglo ne smete sklepati — in obsojati! Bil sem morda — ne, smelo rečem gotovo — najzvestejši in najgorečnejši vaš vitez in hudo sem bil ljubosumen na svoje tekmece, ker ste jih navadno bolj protežirala nego mene. No, bil sem pač boječ — silen strahopetec, prav kakor kaplan Matijčec!“

„Oh, vi hostni zajec, vi! — Zato nisem nikoli zapazila, da bi se bili sploh kaj zame zanimali; že tedaj ste bili cel profesor; ledocirali ste, o ljubeznivosti pa ni bilo niti sledu . . .“

„In vendar sem vas tudi jaz obožaval!“

„Ah! Kako mi to laska!“ — dejala je in se koketno nasmehnila. — „Pa prosim, prosim, povejte mi kaj iz svoje „ljubezni“; morda se i jaz česa domislim“ — silila je gospa Milka v mladega profesorja, ta pa je pričel:

„Bodi vam! Izvestno se še spominjate, da so se tisto poletje, ko sva se midva seznanila, pripravljali naši diletantje za gledališko predstavo. Igrali so Vera in Stanka ter omenjeni vaši trije častilci. Midva sva bila — premajhna iu premlada.“

„Da, da, dobro se spominjam tistih kratkočasnih vaj, pri katerih sva dobila marsikak ukor, ker sva motila „umetniško delovanje“ mladih glumcev.“

„Zabavala sva se vendar z njimi vred pri vajah, ki so vzbujale vedno toliko smeha, da nikoli niso prišle do konca. Ker s prostorom niso bili nič kaj izbirčni in so imeli vaje, kjer in kadarkoli so se zbrali vsi umetniki, povzdignili smo nekega večera v Talijin hram leseno uto — saj veste, tam doli na stričevem posestvu, par korakov od tod. Umetniki so zavzeli vsak svoj prostor, Zvonimir je že raztegnil svoj kilavi obraz v intrigantsko krinko, midva pa sva fungirala kot — „publicum“; zlezla sva na galerijo — na stare sani, ki so bile spravljeni v uti. Ker sva pa i midva vse uloge znala že na pamet, izkazala se nisva hvaležen, pazen „publikum“, temveč sva se zabavala med seboj!“

„To je bilo res krasno tedaj!“

„Kako srečen sem bil tiste trenutke, ko sem smel sedeti tako blizu vas! Dobro še pomnim, da sem se ves tresel kakor šiba na vodi od same razburjenosti in nervoznosti.“

„Ali res? Ah, vi revež, smilili bi se mi bili, da bi bila vedela to! Danes se ne tresete več, dasi sedite zopet prav tako — blizu mene! . . . Kako se spreminjajo časi, kaj ne gospod profesor?“ — dejala je Milka z dražljivim nasmehom na rudečih ustnah.

„Saj sem vedel, da se bodete norčevala, če vam povem, kaj sem čutil za vas — pred desetimi leti!“

„Da, da, prav zato, ker . . . ker so spomini izza deset let“ — je odgovorila ter koketno se ozrši v Hrasta, malce zarudela.

„Toda dalje! Ugibal sem in ugibal, dajal si sam pogum, da vam povem, kako iskreno vas ljubim, pa

— zaman, ni mi šlo iz ust! In — sedaj pride najmenitnejše — najbolj otročje! Na veržici ste imela ličen koščen navisek v podobi male buteljke. Občudoval sem to igračico, nagibal se k vašim prsom, da sem bil le bliži vas, tedaj pa ste dejala: „Ali jo želite?“ — Kri mi je šinila v lice. Kako rad bi bil vzel to malo darilce! Moj pogum poprel se je takoj za par stopinj višje, saj sem sklepal: „Tudi ona te ima rada, le zini — pa bo!“ Ko pa sem se — samo radi lepšega branil vašega darila, češ, da vas nočem ropati tako lepega lišpa, bila ste tudi vi zadovoljna in ste se malomarno obrnila na pozorišče, kjer je prav v istem trenutku Zvonimir z neko meštofelično rutino intrigiral proti junaškemu zaljubljenju Matijčku — mene pa je zopet minila korajža.

„O, vi nerodnež! Torej iz takih malenkostij ste vi sklepali na naklonjenost dam proti vam!?“

„Sam priznavam, da sem bil silovito neroden.“

„Sram vas bodi, gospod profesor! Skoro bi vam rekla, da ste se rodili prepozno ali pa prezgodaj. Priti bi bili morali v dobo — Putifarke ali v dobo moderne emancipacije, kakor nam jo slikajo za bodočnost, kjer mislijo prevzeti ženske ulogo moških. Tam bi bili menda prav na mestu! Ali me razumete?“

„Milostljiva, nikar ne pretiravajte!“

„In naprej?“

„Naprej! — Tako ugodne prilike nisem imel nikdar več, torej tudi v svojih ljubezenskih načrtih nisem prišel nikoli več tako daleč. Po gledališki predstavi ste kmalu odpotovala, prihodnje počitnice pa nisem došel domov, ker sem „hofmeisteroval“ dva grofovka paglavca na nekem gradu v Češkej — in tako se nisva sešla do danes.“

„Vi pa ste me seveda pozabili!“

„Ne tako hitro! Ej povem vam, zadnje leto na gimnaziji sem bil ves izgubljen, tako, da so mi profesorji prorokovali, da niti mature ne naredim. K sreči so se motili. Ko sem došel na dunajsko vseučilišče, lotil sem se z vsó strastjo filologije — in pusti, suhoparni kodeksi so zadušili zadnji plamenček ljubezni, ker ni dobival več nikake hrane — postal sem zagrizen, dolgočasen filolog, ki ni več za žensko družbo!“

„Kar ste prav sedaj pokazali, gospod profesor! Čudni patroni to, ki morejo ljubezen do ženske zamenjati z ljubeznijo do — filologije, uh!“ — dejala je gospa Milka z nekoliko pikiranim, vendar mirnim glasom. Videti je bilo, da je užaljeno njeno samoljubje.

Hrast je takoj spoznal, kaj je storil, ter dejal:

„Milostljiva, oprostite mi mojo nerodnost; vidite, tak sem, kakor sem bil; nič se nisem poboljšal. Saj niste huda, ker sem se drznil priznati vam čutstva, katera sem gojil nekdanj do vas?“

„Ne, radi tega ne! Pač pa bi bila lahko huda radi nečesa drugega!“

„In to bilo —?“

„Da mi tega niste povedali p o p r e j!“ — dejala je gospa Milka jedva slišno, ter močno zarudevši obrnila lepo glavico proti glasoviru, kjer so se zabavali Stanka, Vera in Ivan.

Hrastu pa so pale še-le sedaj luskiné raz oči. „Tepec, strahopetec!“ — dejal si je sam pri sebi, srce pa mu je zopet nemirno bilo, kakor nekdanj v leseni utici na starih sanah poleg Milke!

Čez nekaj časa se je obrnila gospa Milka zopet k Hrastu ter, ne menè se za to, kar je bilo, dejala:

„Kje pa službujete, gospod profesor?“

„Doslej sem bil v Ljubljani. Sedaj pa sem premeščen v vaše rodno mesto, milostljiva, na novo ustanovljeni zavod!“

„Tako, ali res?“ — vskliknila je začudeno gospa Milka, ki se je pri zadnjih Hrastovih besedah vidno zgánila in vzradostila. „Upam, da se vidiva odslej večkrat, in ne še-le čez — deset let! Obiščite nas, prosim, kmalu!“

„Hvala, milostljiva!“ — šepnil je Hrast ter pritisnil gorak poljub na ozko ročico Milkino. „Izvestno bom tako svoboden in posetim vas, čim —“

Pri teh besedah se je vrnila gospa Kolarka od svojega inspekcijskega romanja po hiši. Gospa Milka in Hrast sta prisedla zopet k mizi, umetniški tercet je končal svojo produkcijo in vsi skupaj so se zabavali še dolgo v noč, kakor bi se ne bilo ničesar zgodilo.

Ljudje smo res izvrstni, rojeni komedijantje!

Noči.

Kako bi o tebi še mogel kaj peti,
Izliti v napeve milobo in moč?

Kaj mislij izvornih iz tebe zajeti,
O tiha, o lepa ti noč!

O tebi so pevci starejši in mlajši
Poskušali svojo poetiško moč —

Jaz hočem molče te uživati rajši,
O tiha, o lepa ti noč.

Ant. Medved.

Treznosti in delavnosti nam treba!

(V odgovor v. č. g. Danici).
(Zvršetek)

Silno neprijetno me je dirnula tudi v članku „O Ženskih študijah vrle g. Danice sodba o literaturi“. Né samo, da upravičeno dvomim, ima-li gosp. Danica pravo mnenje o ženski emancipaciji, za katero je očitno nastopila kot navdušena pristašica in vneta zagovornica, moram se v prvi vrsti odločno protiviti njeni sodbi o literaturi, zlasti o leposlovju. Zaničevalno in prezirljivo govori č. sotrudnica o „suhoparnem čitvu“, v „praznih, mehkužnih, neverjetnih, dolgočasnih romanih, ki so si naposled vendar vsi podobni, naj jo suka pisatelj uže tako ali tako“ i. t. d. G. Danica obsója torej kar vse vprek, celo le-

poslovje, ter pozivlja ženstvo, da se loti znanstvenih poučnih knjig, „ki bi dale tisočkrat boljše duševne hrane“. Taka sodba je prenegla in presumarična. Literatura, v ožjem smislu leposlovje, ima gotovo tako veljavo, da bi se o njej ne smelo tako govoriti, kakor je pisala gosp. Danica.

Literatura je pri vsakem narodu del njegovega duševnega premoženja, ona je slika narodove duše in zrcalo njegovega mišljenja in čustvovanja. Romani — razume se, da dobri — niso ali se vsaj ne smejo smatrati kot slučajni proizvodi kakega pisatelja, temveč so izraz istodobnega svetovnega nazivanja. Romani imajo svoje junake, ki seveda ne smejo biti fantastične figure oz. karikaturne temveč ljudje z mesom in krvjo, ki so podvrženi strastem in drugim vplivom. Ti junaki v zvezi z naravnimi razmerami, zapletki in situacijami dajejo romanom znak najvernejše slike življenja.

Pri večini našega ženstva ne pogrešamo *strokovne omike*, katera je pač namen ženski emancipaciji temveč *splošne izobrazbe*! Koliko jih je, ki ne znajo pravilno pisati ali da imajo okoren slog, druge ne znajo v družbi vzdrževati konverzacije. K večjemu da se zakriva taka nesposobnost z banalnimi pogovori. In vsemu temu v veliki meri odpomore slovstvo! Prav iz leposlovja, kjer se v lahko umljivi obliki rešujejo razna prašanja iz vseh strok, razni problemi iz vseh vrst znanstva, si lahko pridobimo velik del one splošne omike, ki nam potem izborna služi v vsaki družbi. Pri tem je paziti na dvoje: 1. kaj se čita in 2. kako se čita!

Vsakdo bode rad priznal, da niso vsi romani dobri, temveč da je treba izbirati in imeti dober ukus in nekaj poznanja pri takem delu. Koliko se danes maže, ki ima le namen za moment zadovoljiti čitanja željno občinstvo. Da taka skrupucala nimajo nikake literarne vrednosti, ker ne odgovarjajo umetniškim zahtevam, temveč sodijo v vrsto petkrajcarskih romanov, in da takih ne maram braniti, je umevno. Toda vsaka literatura ima dela, ki bodo ostala nesmrtna in bodo čitateljem vedno v poduk in zabavo. Zlasti realistični romani nam predočujejo življenje uprav plastično in hranijo v sebi, kakor proizvodi drugih struj, toliko globokih mislij, da pišejo literarno historiko zopet cele knjige o njih. Tako čtivo pač ne more škoditi i našemu ženstvu. Potrebno bi bilo, da bi naše ženstvo do dobra poznalo v prvi vrsti slovensko literaturo, kar doslej z malimi izjemami bridko pogrešamo, potem pa vse znamenitejše pisatelje svetovne literature vseh evropskih narodov.

V pravo spoznanje literature pa je treba znati čitati in jaz mislim, da bi bilo mnogo zaslužnejše delo, povedati kako naj se čita, mesto odvracati od čitanja.

Prav umevno mi je, zakaj ima gosp. Danica tako slabo menenje o leposlovju. Kako je čitala? Navadno sem prebrala samo prvih deset, dvajset strani, da se seznanim z glavnimi osebami, in na koncu sem pogledala, „če se dobita ali ne!“ — Aha, torej zato sodite tako zaničljivo o literaturi! V romanih se najde pač še kaj drugega nego zaljubljeni parček, katerega res večina čitateljev spremlja z največjim zanimanjem. Pri romanih je

vender treba gledati na idejo cele osnove, na morebitno tendenco, na notranjo zvezo in izpeljavo, na značaje in njihovo mejsebojno občevanje, na jezik, slog itd. itd. Moj namen ni natanko poučiti, kako treba čitati, samo potrebno se mi je zdelo, upreti se taki sodbi, kakoršno je izrazila g. Danica v svojem članku.

Pri nas je že itak prevelika letargija in brezbriznost za leposlovje. Skoro sramotno majhno je številoce onih, ki se zanimajo za naše slovstvo, za „Zvon“, „Dom in Svet“, „Matico Slov.“ Po priporočilu marljive g. Danice pa naj se še naše ženstvo odvrne od literature? Ne, to se ne sme zgoditi in uverjen sem, da tudi g. pisateljica ni imela tega namena! Nasprotno, uprav naše ženstvo naj bi se upoznalo z našo literaturo, da je ne bode poznalo samo po imenu, temveč tudi po vsebini. Uverjen sem, da bode crpilo iz nje in iz svetovne literature več omike, nego mu ga morejo dati razne fizike, kemije, astronomije, logike itd. — ako si hoče pridobiti splošno družbeno izobrazbo. Gosp. Danici ne bode potem treba vsklikati: „Delajmo tedaj naporno, navdušeno, da si dobimo vsaj pravico do izobrazbe!“ Pravico do splošne izobrazbe ima naše ženstvo, „le jemat od nje ne zamudi.“

Konečno še prosim v. č. g. Danico, da mi mojega odgovora ne zameri! Naj ji bodi v zadoščenje dokaz, da marljivo čitam njene zanimive in mnogobrojne članke.

— Jos. Grešnik.

K. Wolter.

V prijaznem dunajskem predmestju Hietzingu poleg cesarskega gradu Schönbrunna so pokopali dne 16. junija slavljenno dvorno igralko Charlotta Wolter, ki je po dolgi in mučni bolezni izdahnila ondi v svoji vili svojo veliko dušo. Prez dvoma je preminola ž njo najznamenitejša nemška igralka sedanje dobe. Dunajsko dvorno gledališče je imelo sicer i v prošlih časih svetovnoznane igralne moči; tu so bile toliko slavljena in oboževana Schrödter-Devrient; — za njo isto tako sloveča I. Rettich; i zdaj, ko je preminola i naslednica tej, obeča A. Sandrock postati nje vredna namestnica, dasi sem vsaj jaz za svojo osebo trdno uverjen, da je Rumunka Barescu mnogo sposobnejša v to, obžalujem, da ji nemile okolnosti niso mogle pridobiti mesta, katero je zasedla ta Nizozemka. „Die Nachwelt flicht dem Mimem keine Kränze“ pravi uže Schiller, in tako tudi naša doba, oduševljena za svoje ljubljence, pozablja skoro povsem njih prehodnike in zanemarja njih namestnike. — Slavo, katero je žela v toliki meri za časa svojega življenja, in katera se povodom njene smrti razlega zlasti te dni Wolter-ici, ne sme nas storiti toli nepravilne, da bi smatrali ž njeno izgubo vse izgubljeno, — dasi ni v najmanje ne tajimo njenih obilih zaslug.

— Ch. Wolter je bila porojena v Kolinu ob Reni (Köln am Rhein) dne 1. marca 1834. kakor hči ubogih roditeljev. Še-le 1857. je pričela v Budimpešti svoje igralsko življenje; nastopala je v manjih ulogah na

raznih malih pozoriščih ter imela pretrpeti mnogo neprilike in revščine. Slednjič je došla na Karlovo gledališče na Dunaju, kjer jo je čul vodja dvornega gledališča, Laube, in izpoznal v nji njen velik dramatični talent. Od tu je prišla v Berlin in prvič zaslovela in uživala obilo priznanje; od tod v Hamburg, a 7. junija 1861. gostovala je na dunajskem dvornem gledališču z največjim uspehom; z junijem 1862. je nastopila ondi svoj engagement. Od te dobe je bila prva heroina tega slavnega zavoda. — Zadnja leta pa je uže pogosto bolehalo in le redkokedaj nastopila. Po dolgi in mučni bolezni preminula je kot ljubljenska dunajskega občinstva; pogreb in nekrologi so pričali o njeni veljavi — a dasi se mor-da v hipu zdi marsikomu neumevno, zabijo tudi Wolterco tekem časa.

Nečem naštevati mnogih ulog, v katerih se je odlikovala, mnogih proslav, katere je uživala; omenim le, da — kolikor sem se sam uveril — je bila izborna v velikih, klasičnih ulogah. Njena „Sappho“, katero je igrala s posebno ljubeznijo in si jo izbrala tudi v jubilejno predstavo ob 25letnici, je bila v istini dovršena. To Grillparzerjevo junakinjo je vrlo proučila in interpretovala, isto tako Goethejevo „Iphigenijo“, v katere kostumu se je dala pokopati. Značilno je, da se je odlikovala baš v teh iz grškega pesništva povzetih ulogah. Bila je v to uže nekako od narave predistinovana, ker je bila lepega grško-klasičnega obličja. — Velicastna je bila njena „Adelheid von Walldorf“ v Goethejevem „Goetz von Berlichingen“. To zapeljivo, nezvesto ženo igrala je mojsterski, a njeno smrt predočevala s tako izbornim obupom in strahom, da tega prizora nikdar ne zabim. Videl sem jo v marsikaki ulogi, a tako, kakor v tej, me nikjer ni uverila o svojem izvzavrednem, občudovanju vrednem talentu.

V modernih igrach ni nastopala tolikokrat, tudi jaz sem jo ako se ne motim, videl le v jedni ali dveh; a tu mi — odkrito rečeno — ni ugajala. Največ je bilo temu krivo ono patetično, nenaravno deklamovanje, katero je prevzela v dialogu. V klasičnih delih, v njih dikciji in stihih, se nam zdi nekako opravičena, ker tu nam moderni naturalisti med igralci včasih celo pokvarijo utisek, ker nam s svojo dikcijo dokažejo nenaravnost pesniškega besedila in tako oslabé njegov utis, a v modernih delih nam zopet oni iz stare šole mnogo pokvarijo. Wolter je imela v repertoaru nad sto ulog najraznejših del. Poleg Francozinje Sare Bernhardt in Italijanke El. Duse je bila najznamenitejša igralka svoje dobe.

Mnogokteri Slovenci in Slovenke so jo videli in čuli, ako so bivali ali se mudili na Dunaju, da ne bo odveč, ako smo se je spomnili tudi v „Slovenki“.

Severin.

K lipi!

Že taje snegá se odeja,
Pod sapo pomladno kopni,
Že zvonček se prvi nam smeja,
Š krjanček nam prvi žgoli,

Potoček nam pesem prepeva
Skrivnostno z valovi šumlja!
In dalje in dalje hiteva
V neznane nam kraje sveta.
Pri gozdu tam lipa peresa
Že nova poganja sedaj,
Kaj so mi vsa druga drevesa,
Le k tebi želim si nazaj!
Pod senco sem tvojo že spala
Nekdaj kot neskrbni otrok
In s cvetkami tam si igrala,
Lovila metulje okrog.
Pod senco sem Tvojo čutila
Najprvič ljubezni sladkost,
Ves svet sem in njega ljubila,
Ki bil mi edina radost.
Na mojih tam prsih stonél je,
V njegove sem zrlá oči,
Jaz njega, on mene umel je,
Saj srce za vse govori!
Pod lipo tam prvič čutila
Slovesa sem tugo bridko,
In grenke sem solze točila
Ko dal mi je zadnji poljub,
Skrivnostno je listje šumelo,
Ko dal mi je zadnji poljub,
Oj žalost je moje umelo,
Umelo moj bedni obup.
In tamkaj me zopet objel je,
Po dolgém me stisnil na se!
In kakor nekđaj mi slonel je
Na prsih, mi gladil lasé.
A pesen, ki listje, šumelo,
Jo tvoje je, lipa tedaj,
To pesem je srce sprejelo,
Pa tamkaj doni še sedaj!
Zato me pa k lipici vleče,
Ki listje jej tajno šumi,
Ki priča mi blažene sreče —
In priča mi sladkih je dni!

Rožica.

Dr. Dežmanovi medicinski spisi.

Dr. Dežman je zaslužen pisatelj poljudnih spisov iz medicinične stroke. Namenjeno v prvi vrsti hrvatskemu ženstvu, uvažujući njegov velik pomen in upliv na zdravstveno stanje v družini, podajajo v prijetni obliki le taka poglavja, ki so obče zanimiva, a kljub temu zlasti v higijeničnem oziru velike važnosti. Tvarina je vsakdanja in priprosta, a vendar uprav pri nji se greši tolikrat in včasih s toliko nepremišljenostjo — kar se često kaznuje z mnogimi zlimi nasledki.

V hrvatskem léposlovnem listu: „Vienac“ je prob-

čil celo vrsto razprav. Uže njih naslovi nam razodevajo smer, v kateri se giblje vse Dežmanovo medicinsko pisateljstvo. „O vinu“ — „o pivu“ — „o kavi“ — „o sadju“ — „o čaju in čokoladi“ — „o jedi in pijači“ — poučuje nas o naših običnih jedilih in pijačah; saj je znanje o njih pridobivanji, o njih učinkih na zdravega in bolnega človeka v ljudstvu vse premalo razširjeno. „O plesu“ — „o pripravnem času za kopanje“ — „o drsanju na ledu“ — „o očeh“, „o koži“ in „o laseh“ — vsi ti in še nekateri drugi članki so higijenične važnosti. — „o obleki in modi“ — „o razmerju šole k zdravju“ — obravnavajo prašanja velikega pomena. Glavno delo njegovo pa je knjiga, „Človek v svojem razmerju k lepoti in zdravju“ katero je izdal 1871. s podporo „Maticе hrvatske“.

Tako marljiv in neumoren si je stekel s svojimi spisi gotovo mnogo zaslug za narodno prosveto. Ako si je pridobil le nekaj zvestih čitateljev, ki njegovih naukov niso zabili ali zanemarjali, temveč izpolnjevali v življenju, koristil je s tem v veliki meri svojemu narodu. „Matica hrvatska“ je letos izdala „izbrana dela Dežmanova, v katere je sprejela le nekatere odstavke in spiske njegovih medicinskih razprav.

Slovenecem se doslej še ni rodil mož, ki bi v enakem smotru deloval jednako neutrudno, kakor je to Dežman v Hrvatih. A bi li ne kazalo, da se to, kar je napisal bratskemu narodu, poda tudi slovenskemu? Da se njegovi medicinski spiski, zbrani v nekako celoto, prirede za naš narod? Pregledati, deloma okrajšati in dopolniti, ter prevesti jih na naš jezik, temu bi bil kos marsikak zdravnik ali medicinec, ki sicer ne bi hotel ali mogel sam slovstveno delovati v isti smeri. Seveda, strokovnjak, a ne lajik moral bi prevzeti tako prireditve, da bi bila uspešna. In „Sl. Mat.“ ali pa „Moh. družba“ menda ne bodeta ugovarjali preveč založništvu take knjige.

F. G—l.

Usmilite se tičev!

Neka pariška modna tvrdka je naročila za prihodnjo zimsko sezono 20.000 ščegljicev in drugih lepo pisanih tičkov naših gozdov.

20.000 ptičev-pekav na glavah omikanih dam boljših in najboljših krogov! Kar zona nas spreletava pri tej misli! Amerikanski in azijski gozdovi so že izpraznjeni. V zadnjih 20—30 letih je zatrla skoro do čela ta grozovita modna strast nežne kolibri, paradiznike in druge krasne tičice, ki so bile uprav kinč onih dežel. Polovljenih je bilo v tem času okolo 3000 milijonov teh tičkov. Zdaj, ko jih tam nedostaja, hočejo ti nečloveški, barbarični modni spekulantje še naše gozdove izprazniti in opustošiti. A civilizirani evropski svet jih bode vestno podpiral! Kolika škoda pa se prizadene našemu poljedelstvu, tega pač ne pomisli nikdo. Krogi, v kojih se nosijo tiči na klobukih, itak ne stradajo kruha, za druge se pa ne brigajo, samo da morejo zadoščati svoji puhli gizdavosti.

Če ne bodo posegla oblastva energično vmes, so pač šteti dnevi našim lepim in koristnim pticam peykam. Slovenke, še jedenkrat! ne kupujte klobukov, na kojih so tiči!

Danica.

Književnost in umetnost.

Za družbo sv. Cirila in Metoda. Priporočamo kar najtopleje ravnokar izišlo knjigo *O stoletnici Vodnikovih „Lublanskih noviz“* spisal in izdal v prid družbi sv. Cirila in Metoda Ivan Vrhovnik.

Neumorni in najbolj navdušeni podpiratelj naše šolske družbe, veleč. župnik Ivan Vrhovnik, razpošilja imenovano knjižico s sledečim pozivom do rodoljubov in rodoljubkinj:

„Prosim, da blagoizvolite proslaviti stoletnico Vodnikovega časnikarskega delovanja z majhnim dohenskom — vsaj z *jedno krono* — družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, kateri preti letos znaten primanjkljaj. Ček, glasec se na njen naslov je priložen.

Z velespoštovanjem

I. Vrhovnik.

Slovanska knjižica Snopič 62-63. *Márica. Povest*. Spisal Ljuba Babič (Gjal-ki). Prevčl Vinko Vinič. Pisateljstvo ime že samo na sebi nam je porok, da nam ne bode žal, ako prečitamo imenovano povest, dasi ima Gjalški mnogo vrednejših del nego je njegova „Marica“.

„Liljan“, list za omladinu i puk. Sadržaj 7. broja. 1. Ljudevit Tomšić (slika). 2. Kneginja Alemkinja. Priobčio prof. M. Mikšić. 3. Na očevu grobu. Spjevao R. bar. Maldini. 4. Tatou. Priobčila Zlatica Belohlavek-Korač. 5. U gorskom kotaru. Spjevao Slavoljub Magdić. 6. S malim se počme, s velikim se dočme. Piše Jakov Majnarić. 7. Ljeto. Spjevao Ferdo S. Kulundić. 8. Zlatica i janješće. Napisao R. bar. Maldini. 9. Oprostaj učenika sa zavodom. Spjevao Stj. Š. 10. Kuna i tvor, od R. bar. Maldinia. 11. Svaštice; K slikama: Ljudevit Tomšić i Kamensko kraj Karlovca. — Odgonetke i zagonetke.

Znamenito knjigo „Das Buch für Frauen“ od Lavre Marholmove je preložila na češki jezik O. Mužakova.

Razno.

Gospodinjska šola v Ljubljani. Pripravljalni odbor za ustanovo gospodinjske šole imel je včeraj v „Narodnem domu“ sejo. Sklenila so se pravila za društvo „Gospodinjska šola“, katero društvo bi oživotvorilo in tudi vodilo šolo. V tej šoli se bodo dekleta iz malih meščanskih in delavskih rodbin poučevala v kuhanju, pranju, likanju, in šivanju najpotrebnejših stvari, čiščenje obleke ter stanovanja. Poleg tega naj bi se teoretično dajala navodila iz vzgojeslovja, zdravoslovja in gospodinjskega računstva. Ker je pouk največ namenjen ubožnim dekletom, bode torej moral biti praviloma brezpla-

čen. Vodstvo društva bi naj bilo v rokah odbora, ki sestoji iz 16 dam in 4 gospodov, vse odborniške glavne posle opravljajo dame, odboru na čelu bodi predsednica ali nje namestnica; deset odbornic je ob enem toliko nadzorovalnih dam za šolski pouk. Toliko je za sedaj iz sklenjenih pravil, katera se predložijo takoj vladi. Upanje je, da se s podukom prične že to jesen.

Kaj pa pri nas v Trstu, ali bi ne kazalo tudi — toda, da ne, ne! Čitatelji naj oprostite, da smo bili toli drzni, se samo z jedno besedo tega dotakniti. Vse bi hoteli, „Narodni dom“, „Sokolski dom“ in še — „Gospodinjsko šolo“? — Ne, ne, to bi bilo preveč za nas — „primorske berače“! — — Smo pač prehudi — idealisti. Bog nam greh odpusti! I. F.

Še jedna gospodinjska šola na Kranjskem. Kakor smo že poročali, sprejel se je na občnem zboru c. kr. kmetijske družbe predlog poslanca g. *Poršeta*, da c. kr. kmetijska družba ustanovi drugo, kakor jubilejsko leto, gospodinjsko šolo za *kmetijske* deklice. Ker je po informacijah z Dunaja zagotovljena državna podpora, se je nadejati, da bode mogoče ta zavod otvoriti drugo leto.

To je krasna misel, ki prav zasluži, da stopi v življenje drugo leto, ko se obhaja petdesetletnica našega presvitlega vladarja, kateri je tako odlični pokrovitelj gošpodarskega napredka. S tem korakom se c. kr. kmetijska družba gotovo proslavi v srečo dobrotljivega nam vladarja.

Jubileum. Poljska pisateljica *Deotyma* (*Jadwiga Luszczevska*) je slavila v minolem maju 45letnico svojega delovanja na pisateljskem polju. Slaviteljica vživa v svojem narodu mnogo priznanja radi svojih spisov, ki se odlikujejo po neobičajni sili, bogastvu domišljije in razodevajo pisateljicini improvizatorski talent.

Slavni svetovni igralki. V Parizu se nabira za spomenik dramatiškega pisatelja *Aleksandra Dumasa* sina; v ta namen se je tudi priredila slavnostna gledališka predstava, pri kateri sta sodelovali največji živeči umetnici: *Sarah Bernhardt* in *Eléonora Duse*. Italijanka *Duse* je gostovala dolgo v Parizu in oduševljala Parizane s svojo umetnostjo uprav do delirja. Veliki umetnici sta občevali prav prijateljski ter bili kar najbolj nežni in ljubeznjivi druga do druge.

Ruski car je izdal ukaz, da se izplača iz državne blagajne 65.000 rubljev za zgradbo konvikta pri ženskem zdravniškem zavodu v Petrogradu.

Konvikkt bode stvorjen še letos.

Profesorji na berlinski univerzi z rektorjem na čelu, so prosili ministerstvo, da se dovoli ženam ustov v kmetijske kurze; prošnja je bila izpolnjena.

Lady Aberdeen-ova, soproga kanadskega namestnika in predsednica prihodnjega mednarodnega shoda, govorila je meseca sušca 1897 pred polnoštevilno Mikagsko univerzo otvoritveni govor.

Zaupala se je ta častna naloga v prvič ženi.

V Belemgradu je imenoval magistrat dr. *Darino Meleniczowno* za mestno zdravnico.

Dunajsko zavarovalno društvo „*Janus*“ je imenovalo v svoji berlinski filiali že pred petimi leti dr. *Anežko Blum-ovo* za društveno zdravnico.

Dve Kitajki *Micyic Schic* in *Ida Kahu* promovirani sta bile doktoricama v Michiganu.

Miss I. U. Dr. *Sorabye*, katera je študirala v Oxfordu, proizvaja sedaj odvetniško prakso v Indiji, kjer ima posebno prednost pred možkimi tovariši.

Velerodne dame v Indiji ne smejo namreč govoriti, razun sè soprogom in bratom, z nobenim možkim; — zaupajo toraj svoje juridične zadeve le Miss *Sorabyevi*. Ista ima mnogo opraviti, ker bojev ne manjka.

V Aterah promovirani sta bili pred kratkem dve sestri, *Angelika* in *Aleksandra Tanagistatos-ove* za doktorici medicine.

To sta prva slučaja ženske promocije na Grškem.

Gospica Baal je prva žena na Holandskem, katera je napravila kandidatno skušnjo v klasičnih jezikih. Izborna učenka dosegla je pri skušnji velikaški vspah in pri tem nadkrilila vse možke tovariše.

Redakcija „*Malego Swiatka*“ razpisala je ceno za otroško pripovedko. Vdabila jo je povedka „*Kdo vinen?*“ (Kdo je kriv?), kjer so risani odnošaji v varšavski šoli; — v tem je podana slika narodnega polskega življenja, ki je tudi za odrasle velezanimiva. Avtorica je *Iza Moszewska* v Poznanem.

Ženska lepota. Prvotni vzrok vse lepote, tako je pisala neka gospa v časopisu „*Für's Haus*“, je zdravje. Ako so obrazne črte tudi manj mične, oči pa vesele, bliščeče ter lica rudeča in sveža, bodo vedno stala zmagovalno zraven bledega bolehnega bitja, ako ima tudi še tako pravilne poteze. Zato, če hočete biti lepe, čuvajte si pred vsem zdravje!

Varujte se dolgo v noč bedeti, ravno tako predolgo spati. Dolgo bdenje vas naredi blede, brez življenja in trudne, predolgo spanje pa lene in vele. Bodite zmerne v jedi in pijači, posebno pa bodite prijateljice sveže, čiste vode! Umivanje z mrzlo vodo, a boljše so še kopelji; zjutraj izpite kozarec vode to dela čudeže. Oblačite se priprosto in pripravno, brzdajte vaše strasti, kakor jezo, trmo, divje veselje do plesa in opustite v vsakej stvari brezumno uživanje!

Pred vsem se pa potrudite, vašej naravi, vašemu življenju pridobiti tisto lepoto, katera je neminljiva in prekaša vse zunanje miline, na vrednosti in lepoti. Ona je pristna lepota, prava lepota, in če se tudi vedno glasno ne občuduje, razumni, presodni ljudje jo znajo že ceniti in lastno srce je po njej zadovoljno in srečno.

Priobčila a-a-a.

Doma.

Zastori. Zastori se lepo rumeno pobarvajo s korenino od rabarbare. Za par zastorov zadostuje 10 gramov te korenine ki naj se z vrelo vodo popari, precedi skozi ruto in prilije škrobu.

Bučelni ali osin pik. Ako piči bučela ali osa, naj se dotični pik drpne s peteršiljevim perjem; nekteri rabijo tudi dobrim uspehom čebulo na isti način. Čebula naj se pa odreže, da se s sokom namaže koža.

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Gradcu za
trgovinske registre zistem

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih
registrov, brošur in plakatov po naju-
godnejših cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila
obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arnolda Coen

TRST — Acquadotto 35 — TRST

Osake vrste

FARMBURIC

dobiva se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak

Cenike pošiljam vsakemu na zahtev franko.

List zhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakop po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, na ročnina pa upravništvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt 3, II-nstr.

Listnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc. Trst.

Listnica uredništva.

A. v T. Prav pojete: „A ni je hladne vode, Da si srce shladim!“ Tudi mi si je želimo, a ne za srce, za žejno zemljo. Sicer pa pesmi Vaši nista ni vredni besedi.

Spitignev. Žal, imam jedva toliko časn, da vtegnem prirejati le gradivo za „Slovenko“; pa tudi nisem pesnikinja, pošljite svojo zbirko pesmi kakemu pesniku v presojevanje in ne meni. Če bodo poslani pesmi dobre, pridejo v „Slovenko“, samo potrpeti morate, ker imam baš pesmi prav obolg. Prevod Negrinih poezij dobite morda v vsaki knjigotržnici, vprašajte, ne spominjam se, kdo je oskrbel izdajo preveda.

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia
št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov, lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih slik! — Na zahtevanje ilustrovan cenik zastonj in franko. Naročeno blago stavlja se parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računal stroške.

Njegova Svetost
Papež Leon XIII.

sporočil je po svojem zdravniku profesorju dr. Lapponeju lekarnarju PICCOLI-ju v Ljubljani najsičn jto zahvalo za Njegovi Svetosti vpslano

tinkturo za želodec

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih profesorjev medicine so

Piccoli-jevo tinkturo za želodec I preskusili, ter jo priporočajo kot i vrsto kreplo za želodec, katere krepča želodec, pomnožuje tek ter povspesuje prebavanje in čiščenje.

Cena: 1 steklenica 10 nč., 12 steklenic z zavijem 1 gld 36 nč., poštna pošiljatev 70 steklenic 6 gld 50 nč.

Najvišje priznanje

lekarju PICCOLI-ju v Ljubljani, kot prejevalcu

kapljic za zobe,

katere je z zadovoljnim uspehom Nj. svet. in k. Vi. p. e. jasna gospa prestolonaslednica-udova nadvojvodinja

STEFANIJA i volila opetovano uporabiti

Cena steklenici 20 nč., 10 stekl. 1 gld. 50 nč.

Naročbe o pošiljanju se točno proti poštnem povzetju